

KÖZMŰVELŐDÉS

Felelős szerkesztő: Wagner Sándor.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztári-, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csüförtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	— — — — —	8 Kor
Félévre	— — — — —	4
Negyedévre	— — — — —	2

— Hirdetések díjszabás szerint. —

Őh türelem!

A türelem nemes erény, szép erény. De csak *egyéni* erény.

Minden egyes ember megadással tűrhetsz az ellene irányuló alattomos áskálódásokat avagy a nyílt megrontó támadásokat.

Mindenki a mások rosszmájúságának, nyugodt eltűréséből — ha úgy tetszik neki — csinálhat a maga számára erényt. Egyéni dolog, tehát senkinek semmi köze hozzá.

Nem így áll a dolog, ha közérdekről van szó.

A közérdek veszélyeztetését célzó minden alattomos avagy nyílt támadás nem számíthat a türelemre. Helyesebben: nem volna szabad számíthatnia!

Am hazánkban a sajtóságot viszonyok következtében úgy fejlődött a dolog, hogy a türelem közmondásos nemzeti erénnyé váltott. Azok szemében lett nemzeti erénnyé és azok tették azzá, akik a nemzet türelméből a maguk személyes érdekeit hizlalták és tömték üres zsebüket.

Igy történt, hogy a személyes és családi hasznok érdekében közpredává tették

s a nemzet ellenségeinek karmai közé dobták a nemzet legdrágább és legfellebbebb kincseit.

Személyek, családok, klikkek érdekében — különböző korokban — hány-szor meg hány-szor kényszerítették ezt a szerencsétlen nemzetet a kadiumi szegyenletes iga alá.

Nem akarunk ezuttal történeti hivatkozásokkal rámutatni arra, hogy a türelemhez a magyart már Szent István államalkotásától fogva fokozatosan hozzá szoktatták. Hiszen ezért kellett a magyarnak folyton-folyvást önvédelmi s sohasem támadó vagy hódító véres harcokat harcolnia hosszú századokon át.

Csak a közelmúlt időket hívjuk tanuúl.

E tanuságtételekből mindenki beláthatja, hogy a magyar nemzet a türelem iskoláját nemcsak állandóan frekventálta, hanem e tekintetben túl tesz még manapság is az összes nemzeteken.

Egy Tisza Kálmán-féle kormányzás, az állandó ultraliberális irányzat, amely áruba bocsátott minden nemzeti javadalmat, amely folyton engedményeket tett Ausztriának a minden téren való kizsákmá-

nyolásra, amely a határokon belül is számtalanszor eltúrta a nemzet arcucsapását, s a legutóbbi gyászos emlékü darabontkorszak elég bizonyítékok arra nézvést, hogy a magyar nagyszerűen tud tűrni.

És ez a tűrő magyar legutóbb olyan bizonyítékát mutatta be ezen erényének (?), amely már egyenlő a gyávasággal.

Megtörténhetett az a hallatlan eset, hogy a saját parlamentjében egy népképviselő a legundokabb módon belegázolt nemzeti becsületébe.

Rigmusokban olvasta fel a magyart moeskoló gyalázkodást. Sőt tovább ment. Utólagos, tehát már megfontolt raffineriával kinyomatta az országgyűlési naplóba is. Ha a t. Ház nem hallotta alattomos motyogását, hadd olvassa az egész ország. Hadd hallja meg az ország, hogy az o lá h cinye mintye!

A magyar pedig gaz, rablóhorda onnan Ázsia pusztáiról!

És ez a cinye mintye Vajvoda még mindig szabadon jár, sőt — továbbra is helyet foglal a fényes parlamentben.

Hiába mosakodik a képviselőház azzal, hogy nem hallotta a fráter felolvasását.

TÁRCA.

Pista és Gyuri.

— Képek az iparos világból. —

Felolvasta a nagyszobai Székelytársaság által rendezett felolvasások alkalmából

Prokupek Sámuel.

III.

Sok év telt el azóta. Szép nagy városban voltam segédlelkész. Az a nagy város ott fekszik a hegyek alján, melyek három oldalról körülveszik; csak egy oldalról nyílt a város s ezentúl egy végtelen lapály kezdődik, Erdélynek legaldottabb gabonatermő rónasága. A város híres nagy iparáról és kereskedelmi forgalmáról.

Nagy lelkesedéssel fogtam pályámhoz. Hivatásom: a lelkek életének vezetése, a vallás tanainak hirdetése, a zsenge szivekben a jó magnak elvetése, a betegek vigasztalása: elég tág tért nyújtottak a tevékenységre.

Szép májusi est volt. A Cenk zöld kőntűbe öltözött. A lány szellő édes virágillatot hozott kinyitott ablakomon át a kertekből. Kertre

nyíló ablak mellett álltam s hallgattam egy kis fülemile bájos dallamát, mely a kertben fészkelte. Annaira meghatott e dal, hogy észre se vettem, hogy az egyházi szobámba lepett s felriadtam, midőn szólott: „Beteghez kell menni.”

Mig künn a szép nyári estén az utcákon nyüzsgött, mozgott a néptömeg, mindenki örvendezett, kacagott, minő szomorú ellentét uralkodott abban a komor nagy házban, hol a folyósokon orvosságzag uralkodott s zajtalanléptekkel jártak-keltek az ápolók. Benn a szobákban a sok beteg kínosan hánykolódott ágyában s „jaj” szó szakította felbe a csendet minden oldalon.

Egy ágyhoz vezettek, melyben nehéz beteg feküdt. Fiatal ember volt; fekete körszakálla még ijesztőbbé tette az arcán uralkodó halál-sápadtságot; arcán gyöngyözött a verejték, nehezen lélegzett, hangja alig suttogó. A sorvadás végső stádiumában látszott lenni.

De ezek az arcvonások! Olyan ismerősöknek tüntek fel előttem. Istenem! Hol láttam én ezt az arcot? Keresgéltem emlékeimben, a rég elmúlt gyermekkor emlékei között. Igen, ez Gyuri, nem lehet más, ő az!

A beteg rám mereszte szemét s szintén felismert. „Köszönöm, hogy eljött, rám ismer-e?” kérdé alig susogva.

„Igy kelle találkoznunk, Gyuri!” válaszoltam, „no de nem kell kétségbeesni, a jó Isten irgalma határtalan, minden jóra fordulhat.”

„Reám nézve minden késő”, sóhajtott a beteg, „de hálát adok az Istennek, hogy utolsó órámban hozzám vezérelte a tisztelendő urat, ki jól ismert gyermekkoromból.”

„Ne izgassa fel magát, legyen nyugodt”, biztattam.

„Nem, el kell beszélnem sorsomat”, szólott, és beszélt, hol susogva, hol hosszú szüneteket tartva.

„Aki rossz útra tér és nem akarja elhagyni azt, amint én, annak nyomorultul kell elpusztulnia. Felszabadultam. Derék, jó atyám nem akart többé házánál tartani, mert addig is annyi keserűséget és szegységet okoztam neki. Elküldött vándorolni. Eleinte megembereltem magam és dolgoztam. Később a munka már terhemre vált; elkezdtem elősködni a becsület embereken, loptam, adósságot csináltam, korhelykedtem. Ha egy városban szorult a kap-

Hallania kellett volna. A mostani körülmények között, amikor a nemzetiségi nyílt obstrukciót hirdettek egyik legfontosabb törvényjavaslat ellen, minden egyes nemzeti képviselőnek föltétlen kötelessége a csahosoknak minden szavára, minden kijelentésére vigyázni.

Persze ehérség nemcsak türelem kell, hanem éberség és kötelességtudás. Ám a türelem meg van — amint nagyban tapasztalhatjuk — de az éberség, az érdeklődés hiányzik. Hogyan történhetett volna meg különben ugyancsak a napokban s ugyancsak a nemzetiségi obstrukcióról, hogy a mostani súlyos helyzetben konstatálhatták, hogy a t. Ház nem határozatképes. Ez már több a türelemnél, ez már visszaélés a nemzet bizalmával. Az örüllő álljon meg a helyén vagy ha nem képes — jelentsen maródit.

Szóval legyen már vége a meddő türelmeteskedésnek, lássuk már a cselekvő munkásságot. Akkor a magyar türelmeség miatt elkapatott vöjvodák sem fognak tovább pimaszkodni.

Tehát cinye mintye!

A szegényügyről.*

Egy pár évvel ezelőtt (1901-ben) az egyik Szent-Antal estélyen felolvasást tartottam a szegényügyről általában*) azzal a szándékkal, hogy egy alkalommal külön fogok szólni a szegényügy állásáról kezdet óta Magyarországon. Olvasgatva vizsgáltam az ügyet, de annak valami különleges állapotára nem találtam, ami

*) Pál István th. elnöknek a Szent-Imre Egyesületben tartott előadásából. A státus előadója tevényt részt vett a Szent Vince Egyesület szervezésében is, melynek szintén th. elnöke.

**) Lásd „Közművelődés” 1901. évf. 7. sz.

cám, másikba mentem, minden mint „szegény vándorló” elősködtem, koldulgtattam. Valahol egy kis városban ért a hír, hogy szegény atyám meghalt. Erre hazasiettem s most volt egy darabig jó dolgom. Szegény, gyenge anyám mindenét átadta, mert önállóan kezdem az üzletet folytatni. Dolgozni most már annál kevésbé dolgoztam, tartottam egy pár legényt, én adtam az urat. A reggelt a sörházban kezdem meg, a délutánt a kávéházban kártyázással töltöttem el. Este a kocsmákat látogattam rendre s csak hajnal felé máskáltam haza. Templom felé sem néztem soha, Istentől nem félttem; vasár- és ünnepnapokon dolgoztattam legényeimel, hétfőn aztán „Blaumontágot” tartottunk napokon át.

Ilyen életmód mellett a készpénz hamar elolvadt; adósságot kezdtem csinálni, adósságot vettem fel házunkra. Szegény édes anyám sirt, könyörgött, de nem tudta meggátolni a végromlásunkat. Végre mindenünkből kifogytunk, mindent elárvereztek, anyám és nővéreim koldusbotra jutottak. Én pedig elköttem egy föben járó bünt, váltót hamisítottam. A midőn már éreztem, hogy a dolog napfenyre jön, megszöktem városunkból, ki az országtól, ki Törökországba, hol ép akkor folyt az orosz-török háborús és beállottam a török hadseregbe önkéntesnek.

Ott voltam Ozmán pasa seregében, a körülvárt Plevnában. A vitézség esodáit vittük vég-

által más lenne a szegényekről való gondoskodás nálunk, mint másutt.

Az ember úgy van alkotva, hogy érzése a nyomoruság látásakor segélyre indul. Természeti adománya a könyörületesség az embernek, de ennek a gyakorlása kötelessége is.

Az összes emberiség egy emberpártól származván, a teremtésben mindnyájan testvérek vagyunk; mindnyájan Isten képére vagyunk teremtve, ami méltóságát képezi az embernek. A megváltásban az Üdvözítő újból lelkileg testvéreké tett. Egymást tehát szeretnünk kell és pedig kivétel nélkül szeretnünk kell egymást, mert mindnyájan testvérek vagyunk. Ez a testvéri szeretet pedig arra kötelez bennünket, hogy egymásnak javára legyünk és segítsen, aki teheti, azon, aki segítségre szorul.

A szegény állapot annyira nem meggyalázó, hogy az Istenember magát a szegénységgel azonosította s úgy beszélt, hogy amit a szegényekkel tesznek, vele teszik. Amíg a szegényeket békétülésre intette, addig a vagyonosokat figyelmeztette, hogy Istentől nyert javaikról számolni tartoznak.

Az emberi méltóságnak tehát minden emberben való fölismerése, a szegénységről és vagyonoságról alkotott helyes fogalmak azok az alapelvek, amelyek a gazdagoknak és szegényeknek egymáshoz való viszonyát megszabják. Ezt a keresztény társadalomban sehol sem szabad figyelmen kívül hagyni.

A pogány ősmagyarok — bárminő sok jó tulajdonságokkal ékeskedtek is különben őseink, de a szegények iránt valami könyörületessé szívének nem igen mondhatók; sőt szolgává, rabszolgává tették a hatalmuk alá kerültek.

A kereszténységgel azonban új világ köszöntött be nálunk is, olyan, amilyen van mindenütt, a hová azok aldást vivő fénye bevilágot.

A kereszténységnek nálunk úgyszólván a legelső észrevehető hatása a rabszolgák tömeges felszabadítása volt, akiket a magyarok hadviselés közben ígáltak le itthon és a külföldön és akiknek a száma igen nagy volt.

hez, de a túlyomó ellenség ellen hiába volt minden. A városban kolera dühöngött; élelmiszerünk teljesen elfogyott; kimondhatatlan az, miket szenvedtünk. Egyszer kirohanást tettünk a várból, én is ott voltam a kirohanók között.

Tisztán élmélszem most is. Egy halom mögött voltam társammal, erősen tüzelünk. Az ellenség élénken viszonzotta a tüzelést, minden oldalról hallatszott a golyó sivitása s az ágyuk mély hangja dörgése. Előre tartottunk, fel a halom tetjére, midőn egyszerre óriási üstéreztem mellemen, lehanyatlottam a föbe. Mintegy felálomban hallottam kiáltásokat, továbbá ágyudörgéseket közelebb és közelebb, azután mély esend lett. Sokáig, nagyon sokáig öntudatlanul heverhettem, midőn magamhoz tértem, egy tábori kórházban voltam több társammal. A győző románok felszedtek s könyörületességéből ápoltak. A golyót már kivették mellemből, életben maradtam, de egészségem, ifjú életerőm örökre eltűntek. További sorsom csak szenvedés volt. Midőn elbocsátottak, csak vonszoltam az életet, de éreztem, hogy nem sokáig viszem. Hazám felé vonzott a szívem s ide érkeztem, ebbe a városba, hol nemsokára sirba is tesznek.*

A szegény betegnek hangja mindinkább suttogóvá vált, arcán az izzadság gyöngyözött.

Meghatva szólottam: „Istenek igralma nagyobb, mint a mi gonoszságunk. Ha hiszsz Istenben és a túlvilági életben, mindent jóvá tehetsz.*

De más alakban is nyilatkozott meg a keresztény könyörületesség, főleg az elhagyottaknak, az ügyefogyottaknak felkarolásában, a szűkölködőknek, a szegényeknek felségítésében.

A jó példát mindazokban maga a magyar nemzet apostola, első szent királyunk adta, akit minden tetteiben, egész eljárásában a kereszténység szelleme vezérelt, országát annak megfelelőleg igyekezett bevezetni, amit törvényei éppen úgy bizonyítanak, mint tettei, egész élete.

A szentkirály püspökségeket, kolostorokat alapítván, azokat gazdagon ellátta adományokkal, szállodákat építtetett a szenthelyekre zárandokolóknak, kórházakat a betegeknek, a szegényeknek pedig alimizsnáját személyesen osztotta ki. Ezen jó tetteinek nyilvánvaló jutalmul tartotta fenn Isten jobbát épen, a magyar nemzet legdrágább erekijét.

Az ő példáját követték kisebb-nagyobb mértékben utódai s a magánosok is úgy az egyháziak, mint a világiak, gondoskodván a szegényekről és elhagyottakról. Adományait leginkább az egyházaknak tették, miáltal az egyházak abba a helyzetbe jutottak, hogy egyeseken is segíthettek alimizsna alakjában és intézményeket is létesíthettek a szegények, elhagyottak és betegek, általában a rászorultak befogadására.

Szent Gellért több szegényt állandóan segélyezett, a betegeket pedig annyira szerette, hogy a poklosoknak saját ágýában adott helyet; gondoskodott a szegények iskoláztatásáról, tanítatásáról, neveltetetéséről. Az ő nyomdokain haladtak a többi püspökök is, akik jövedelmük nagy részét a szegényekre fordították. A szerzetesek maguk önkényes szegénységre kötelezve magukat, a valódi szegényeket testvéreiknek tekintették és abból az alimizsnából, amit ők kaptak, ezeket is részesítették, akár csak mint ma. De meg az egyházi törvények is kötelezték az egyháziakat a jótékonyag gyakorlására.

Az egyházi törvények szerint a tized negyedrésze a szegények fenntartására volt fordítandó, még pedig a betegek ápolására, a szűkölködők segélyezésére s az utasok megvendé-

„Hiszek” szólott, és elkezdte gyónását, a töredelmes szívnek egész bensőségével.

Sokáig állottam még fekhelye mellett; láttam, hogy vége felé jár. Lehellette egyre gyengébb lett, összekulcsolt kezeivel görcsösen fogta az oda adott feszületet s midőn ép ez imát mondott: „Költőz el keresztény lélek a Mindenható Isten nevében, aki téged teremtett... Legyen a te lakhelyed a béke hona és Siónnak szt. városa”... esendesen örökre elsenderült.

Ott a postaréti temetőben hantoltuk el. Sirjára, hogy ne legyen oly elhagyatott, egy pár virágot ültettem.

Gyuri sirját a fű zöld szőnyege rég bevonta, az ősz is pirosra festette a vadrózsa leveleit sirján, midőn késő ősszel egy nagy pecsétetes levelet kaptam, onnan a székelység klaszszikus földjéről, a szép Csikországból. A levelet következőképen szólott:

„Mélyen tisztelt Tisztelendő úr!

Megbocsásson, hogy nem merem a régi barátságos „te” szóval megszólítani, mert hát nagy különbség van most közöttünk: azóta az Úrnak felkent szolgája lett.

Az idevaló plebános úrtól értesültem mostani tartózkodása felől s azt gondoltam, hogy nem fog megharagudni, ha felkeresem és állapotomról értesítem.

Régi barátságunk kését arra, és azután

gelésére. Az egyházi vagyon úgynevezett interparális (időközi) jövedelmének egy része is a szegények és árvák fenntartására volt fordítandó. Mondhatni, hogy a szegényügy a püspöki székhelyeken mindenütt rendezve volt. Szegényházak keletkeztek és kórházak, amelyek el voltak látva arra, hogy feladatuknak megfelelőhessenek.

Főképp a kórházak a jótékonyágnak igazán áldásos eszközei voltak, melyek nem csupán csak a betegek, hanem általában a nyomor minden neme előtt megnyitják, sőt még a házi szegényeknek is juttattak segédelmet. A kórházak annyira egyházi intézmények voltak, hogy teljesen a püspökök joghatósága alatt állottak.

A kórházakkal kapcsolatosan alakultak a betegápoló szerzetes rendek. Ezek egy része, az úgynevezett lovagrendek, a nemesség sorából került ki, a másik a polgári osztályból. Ez utóbbiak a betegápolás terén jelentékenyebbek lettek. Ilyenek Szent Lázár, Szent Antal rendje, amelyből voltak nálunk is Segesvárt a XV. század óta. A Szentlélekéről nevezett betegápoló rend legelőször Szebenben mutatkozott a XIII. században és ez volt nálunk keresztetek nevezete alatt leginkább elterjedve. A rendeknek voltak férfi és nő tagjai. A betegápolással foglalkozó apácák közül nálunk a beguniák voltak ismeretesebbek, akik Csiksomlyón még a XVIII. században is megvoltak. Ezek nem annyira szerzetesek voltak, mint inkább társulatbeliek, sőt Domos vagy Szent Ferenc harmadik rendjéből; a nép kordés leányoknak nevezte őket a derekukon viselt övről.

Megjegyzendő, hogy habár mindenik kórház vallási intézmény volt, úgy az egyesek, mint a testületek, városok által alapítottak is, de mégis nem mindenik állott szerzetes rendiek vezetése alatt; azonban a hol világi egyének voltak is az ápolók, azok is mind egyházi hatóság alatt állottak.

Nem csak a nagy városokban, hanem a kisebb helyeken is voltak kórházak. Erdélyben voltak: Besztercén a városi kórház, a poklosok háza, Brassóban városi kórház, poklosok háza, Feketehalomban poklosok háza, Földváron a

Szentlélekrend kórháza, Gyulafehérvárt városi kórház, Kolozsvárt régi kórház II. Endre idejéből (1205—1235.), Szentlélek kórháza, szent Jób poklosháza, Marosvásárhelyt Szentlélekrend kórháza, Medgyesen városi kórház, Rozsnyón poklosház, Segesvárt Szentantálrend kórháza, poklosház, Szebenben Szentlélekrend kórháza, poklosház, Tordán keresztetek kórháza. Legnevezetesebbeknek és leggazdagobbaknak látszanak a segesvári és szebeni kórházak.

Mivel ezek mind adományokból, hagyományokból, alapítványokból létesítettek és tartattak fenn, ezekből lehet következtetni a szellemre, hogy minő keresztény szeretettel mentek nyomorgó embertársaiknak a segítségére.

De ez csak egy neme, igaz, hogy erős, tartalmas, gazdag hajtása a keresztény ember szeretetnek. Emellett volt annak még más soknemű megnyilatkozása is. Ezek közül csak egyet említek föl: a szegény gyermekek nevelését.

Ismeretes, hogy a káptalani és szerzetes iskolákban nagyon sok szegény gyermek nőtt fel, akik közül akárhányszor magas polcra emelkedett és a nemzeti előkelőségek sorát növelte. A tanulók kiképzésére szolgáló alapítványok nagyobb része az egyháziak részéről tettek. Nem mérlegelhető eléggé annak jelentősége, hogy ezáltal lehetővé tétettek sok szegény gyermeknek a tanulás; sokan csakis így tanulhattak. Ezekre aztán természetesen nagyobb erkölcsi súllyal nehezedik a kötelesség megemlékezni a szegénységről. Nekem is egyik fővagyom, — habár ezidőszertől elérhetetlen — legalább egy alapítványt tehetni.

De ki lenne képes a keresztény jótékonyágnak minden nemét és faját felsorolni? Ezt még megismerleni sincs idő és hely egy ilyen alkalmi előadásban; azért tovább nem is részletezek, hanem áttérek az újabb korra, a mai korra és azt is egy-két szóval érintem.

Az elhangzottak után mondhatná valaki, hogy ma másképp van. Én erre azt felelném, hogy amint vesszük. Igaz, hogy a mai kornak más a szelleme, mások az emberek. Az a kor, amelyikről a fentieket előadtam, vallásos kor,

becsül. Segítségére is vagyok neki a hol csak lehet. Az ifjúság egyesületben sokat működöm, az olvasó egyeték pénztárnoka vagyok, a hitel-szövetkezetnek igazgatói tagja. A templomban pedig segédkezem a kántor mellett s énekelünk ketten duettben, mint künn Németországban megtanultam.

Hej nagy baj az, hogy a derék székegy nép kivándorol Oláhországba s ott szolgának áll be s elvész a hazára nézve, mikor itthon is ír lehetne, ha dolgozna többet és kevesebbet járna koresmába. Szép hazám földjét nem hagyom el soha. Itt porlanak szülőim esontjai, itt akarok én is élni és halni.

Most egy rém nézve örvendetes hírrel lepem meg. Szívem megtalálta a párját, a kisbíróék Katija hozzám ígérkezett, farságon tartjuk meg esküvőnköt. Szépen kérném! jöjjön el és adjon össze minket, kérje a Tisztelendő úr le Isten áldását sz. frigyünkre.

Isten áldása kísért becsületes, munkás életben eddig is, legyen most már ezentúl továbbra is mindkettőnkön. Bizalommal kéri, ha szabad így szólani, hű barátja

Vásárhelyi István,
csizmadia mester.

A levél olvasása után egy könyv perdült ki szememből s önkéntelenül fennhangon rebegtem: „Igen, Isten áldása van mindig a becsületes, munkás életben”.

(Vége).

amelyekben az emberek vallásilag is egyek voltak; ennek köszönik az ismertett intézmények keletkezésüket. Később a nemzet vallásilag felekezetre szakadozott és a vallásos érzés nem indította oly mértékben keresztényies eszelekedetekre, mint azelőtt. Hosszas pangás, mondhatni semmittevés következett tartós időn keresztül. Ez igaz. De ma megint másképpen van, mert ma megint az emberi szeretetnek sokféle megnyilatkozásával találkozunk, ha nem is oly mérvben, hogy az intézmények létesítésére elegendő lenne. Ma intézményeket leginkább a közálladalom létesít, mert azok költségeit egyesek vagy kevesek nem bírják. De azért egyesek nemesszivűsége is itt-ott akárhányszor szép tettekben nyilvánul meg mások javára. Hiszen a mai kornak a humanizmus a jelszava — habár nem is mindig keresztény motívumokból táplálkozva.

A ma nálunk az erdélyi részeken a róm. katolikusoknál meglevő jótékony intézmények közül főleglitem legelső sorban a különböző tan- és nevelőintézeteket az azokban levő sokféle alapítványokkal, az árvaházakat, (nagysebeni Terézvárház), a gyulafehérvári „Pius Samaritanus“-nak nevezett szegényházat, a brassyói, gyulafehérvári és nagysebeni szegény betegápolóházakat, a kolozsvári kétféle kórodát a szegény elagódtak részere s az udvarhelyi, a fogarasi, gyergyószentmiklósi és kolozsvári agglázakat, legfőképpen pedig a kolozsvári Szent Erzsébet-agglázakat.

Ezek csakis az ismertebb katolikus jótékonyági intézmények, de a többi egyházaknak is vannak ilyenemű intézmények, sőt az egyes megyéknek, városoknak is szegényházaik, árvaházai, kórházai. Legnagyobb az államnak a kolozsvári tud. egyetem mellett fennálló Karolina országos kórháza a különböző klinikákkal.

Ezekről tudok, de még lehet sok, amiről nem tudok.

Ma annyi közjótékonyági mozgalom kezdeményeztetik, hogy még számbavenni is alig lehet; de hiszen a szükségletek is igen sokfélék, számbavehetetlenek. Legalább azonban rámutatok ezek közül a közöttünk legismertebbekre, a tüdőbetegek sanatoriumára, szent Antal perselyére s a Szent Vince egyesületre. Bámulatrémeltő s valóságosan találekony a keresztény jótékonyág az ő kiszámíthatatlan sokféleségében, különösen a két utóbbi téren. Pedig nem is intézmény, hanem csak szellem, a keresztény vallásos szeretetnek legjótékonyabb szelleme a szegények és elhagyottak iránt, amely örökre ékessége lesz ennek a kornak akkor is, ha letűnik; mondhatni, hogy divat, de nagyon szerencsés divat. Aki ezt a két irányát az önként megnyilatkozó nemes lelkeknek nem ismeri, annak fogalma sincs arról, hogy mennyi jót tesz Isten által a mai korban. Valóságosan hordják a pénzt mindenütt szent Antal perselyébe és érdekes, hogy valláskülönbség nélkül.

Igazán keresztény szellemben gyakorolt jótékonyág, ahol valóban nem tudja a bal, hogy mit tesz a jobb, mert csakugyan nem lehet tudni, hogy ki és mit tesz a perselyébe. Pedig például nálunk a barátok szent Antalnak perselyébe annyi pénz gyűl be, hogy abból a város szegényeit kenyérral állandóan el lehet látni, még a méltatlanokat is, pedig elegendő vannak.

Ez mind szép, meghatóan szép, de még mennyi mindent kellene tenni, például a munkaképtelen szegények elhelyezése s az árvák és elhagyottak eltartására, felemelésére addig, hogy mindenkin segítve legyen! A tüdőbetegek sanatoriumai mellett még mennyi kórházra lenne szükség a szegény betegek gondozására! mert

a hála is azért, mit tett velem, hogy értesítem sorsom felől.

Sokat jártam vándorlegény koromban. Béjártam szép hazánkat, aztán kijebb mentem Osztrákországba és nagy Németországba. Mindenütt jól ment dolgom, mert a kath. legényegyesületek mindenütt segítettek, hogy munkát kaptam és ezen egyesületekben tovább művelhettem magam. Volt is egy pár forintom megtakarítva, midőn egyszerre olyan vágy fogott el látni azokat a eszki hegyeket s hallani azt a szép székegy szót, hogy majdnem belcibetegedtem.

Felpakoltam és hazamentem az Olt melléki kis falumba. Hej, de minden megváltozott ott azóta, hogy eljöttem. Sokan elhaltak, mások elvándoroltak, sokan alig emlékeztek már rám. Körülnéztem, mihez kezdjek? Volt egy kis üres házikó. Abba beköltöztem. Aztán elmentem Szeredába, vettem bőrt, meg szerszámokat. Eleinte gyengén ment, de nem csüggedtem el. Mikor látták, hogy becsülett dolgozom s esinos munkákat, kezdett jobban menni. Majd egymagam nem voltam képes a megrendeléseket elvégezni, fogadtam egy legényt, aztán még egyet, s nagyobb lakásba költöztem. Most már négy legénnyel dolgozom. Csizmáim egész Csikországbán híresek.

Mint jó keresztényhez illik, vasárnap egész nap szünetel nálam a munka, templomba megyünk: inasok, legények, mindannyian. Mint afele világlátott embert a plebános úr is meg-

— sajnos — ma kezd az egész emberiség beteg lenni.

A keresztény könyörületeségnek — ember szeretetnek tehát még több áldozatot kell hozni. Kérdés azonban, hogy hozhat-e annyit, hogy azzal a nyomorúságon legalább láthatólag segítve legyen? Legalább láthatólag, észrevehetőleg. Mert mindenféle nyomorúságot e föld színeről elenyészíteni nem lehet: e föld sirlak helye, hol az emberiség boldogságát nem érheti el, mert az embernek végrendeltesse nem itt van; nincs itt maradandó városunk, hanem a mennyei Jeruzsálem felé kell igyekeznünk.

Azonban a könyörületeség sok nyomorúságon enyhíthet; csak hogy azt okosan kell gyakorolni. Keresztény erényről lévén szó, abból az okosság nem hiányozhatik. Az oktalanság inkább árt, mint használ. Az eredmény érdekében a jótékonyt rendezni, szervezni kell. Itt Kolozsvárt annyi jótékony egyesület van, hogy azokat felsorolni is gondot ad, de azok ügyszólván egymásról tudomást sem véve működnek egymás mellett, alig valami sikerrel. Míg ha egymásról tudomást véve s lehetőleg együttesen működnének, az eredmény észrevehetőbb lenne, inkább lenne a szegények sorsán segítve. Így pedig inkább csak pénzt szed ki a közönség zsebéből, azt sem tudja az ember a sok kéregetés között, hogy hány felé szakadjon, meneküljön-e vagy elzárkózzon.

Pedig a jótékonyág gyakorlásánál nem szabad haragosnak lenni, nem szabad haraggal alamizsnálkodni, hanem jókedvűleg, mert a vidám adakozót szereti az Úr. Nem akarom ugyan az alamizsnálkodás törvényeit itt előadni, de mégis — a jótétemény benső értékét nem is nézve, nagyon fontos, hogy a kérvél ember szeretetűleg hánjunk. A durván oda dobott adomány inkább megbántja a szegényt, mint hogy ha üres kézzel bocsátjuk el, de nem szidjuk ki. Semmi sem bántja az ember önértetét annyira, mint a durvaság. Hát hogyha az még olyan érzékeny lelkű szegényt talál, aki kénytelen magát kéregetésre szánni — talán nem is önmagának, hanem hozzátartozó nyomorultjainak! Hány nemes lélek van ezek között, ki tudná azt megmondani?! és kérdés, hogy a durvaság, az indulatosság, a góg nemeppen egyik ilyen legnemesebb lelket talál.

Szeretettel kell tehát lenni a szegény iránt még akkor is, ha annak nem adhatunk semmit. Ennek a szeretetnek nem szabad hiányozni sem amikor a szegénynek alamizsnát adunk, sem amikor jótékony célra adokunk. A szeretet oldja meg a nagy társadalmi kérdést, aminek a szegénység csak egyik része, a szocializmust. A szeretetnek azonban át kell hatnia az egész emberiséget minden rétegében, fent, alant és a középben mindenütt. Ennek a szeretetnek pedig rendezettnek kell lennie; a keresztény szeretet caritas bene ordinata, jól rendezett, okos szeretet, amely tevékeny és tudja, hogy mit eslekedzik akár intézményeket támogat, akár a koldusnak ad, mert hiszen bármennyire is legyen a szegény ügy valaha rendezve, de szegények mindenkör lesznek közöttetek. Az irgalmasság testi és lelki eslekedeteinek gyakorlása örökös kötelessége marad az emberiségnek, amely szeretet nélkül nem gyakorolható.

Boldog, kinek gondja van a szükölködőre és szegényre; a rossz napon megszabadítja őt az Úr. (40. Zsoltár.)

A szent szeretet szellemét, a keresztény caritást lelkét kívánom magamnak és másoknak, mindnyájunknak.

H I R E K.

— **Kitüntetés.** Hódosról írják: Abból az alkalomból, hogy a Kegyelmes Főpásztor Kalapács Imre ny. ehedi plebánost az erd. püspöki szentszék tanácsosává volt kegyes kinevezni, a szentföldi papság és a tisztelők igen nagy száma kereste fel a kitüntetett husvét harmadik napján. A megjelentek élén Pap János esp. plebános mondotta az üdvözlő beszédet, jellegzetes vonásokban méltatva a kitüntetett érdemeit, a melyek őt méltóvá tették a magas püspöki kegyre. A szeretet ily nagyfokú megnyilatkozása könnyeket csalt ki a mi kedves „pap bácsink“ szeméből, hálás szívvel mondott köszönetet a Kegyelmes Főpásztornak, elérzékenyült hangon mondogatván: „kérem, én ezt nem érdemeltem meg.“ Megérdemelt jó „pap bácsink“, mert nálánál igazabb embert, nemeslelkűbb papot elképzelni sem tudunk. Örömd — a mi örömiünk, mert szeretünk téged, nagyon szeretünk áldott szivedért és nemes lelkédért. Szeretlakoma következett ezután, melyen kedélyesebbnél-kedélyesebb pohárköszöntők hangzottak el.

— **A Kolozsvári Szent Imre-Egyesület** április hó 13-án szombaton délután 5 órakor a római kath. főgimnázium dístermben felolvasó-estélyt tart a következő műsorral: 1. Megnyitó beszéd. 2. Szaval Szentkirályi Ákos. 3. A divatrol felolvas Récei Ede kegyesrendi tanár. 4. Hubay: „Csárda-jelenetek“, hegedűn előadja Szterszky Melitta. 5. Költeményből felolvas Csura Miklós. 6. Záróbeszéd.

— **A Hittanarok és Hittoktatók Egyesületének** választmánya rendes összejövetelét í. hó 10-én tartotta meg a Szent-István-Társulat kis termében. Megjelentek: dr. Dudek János, dr. Pokorny Emánuel, Fludorovits Zsigmond, dr. Magdiés Ignác, Krywald Ottó, Hantos Ferenc, Baumann Károly, P. Pintér Ráfáel, Aubermann Miklós, Milakovszky István, Thym Adolf, dr. Breyer István, Nagy Ferenc, Ozoray István, Schütz Antal, Sziklai Rezső. Dr. Dudek elnök szép megnyitójában „A hittanár egyéniségéről“ értekezett, melyben kivált a tanár tudományos képzettségének, a tanítás-nevelési módszernek, a tanárnak mint embernek egyéni tulajdonságainak fontosságát fejtegette. A titkári jelentésből kiemeltük, hogy a tagok (előfizetők) száma 661. Az idei közgyűlés idejének, helyének, tárgysorozatának meghatározására a választmány bizottságát küldött ki, melynek tagjai az elnök, alelnök, titkár. Ezzel kapcsolatban a hittoktatói tanfolyamok szóba kerültek, melyeknek megtartását a választmány 1908. nyarára tűzte ki. Hogy pedig az ezekre való előkészület minél tökéletesebb legyen, a választmány elhatározta, hogy az egyesület a külföldi katechetikai kurzusokon tanulmányozás céljából képviselteti magát. A fizetésrendés ügyében a már egyszer kiküldött bizottság fog eljárni, ha a róla szóló törvényjavaslat fölött a püspöki kar áprilisi konferenciáján határozott. Dr. Pokorny Emánuel indítványát, mely szerint a vallásügyi miniszteriumhoz terjesztessék föl azon kérelemmel, hogy a VIII. osztályban nyert hittani osztályzat számítassék az érettségi bizonyítványba és a husvét lelkigyakorlatokat ne a husvét szünidőből, hanem a szorgalmi időből elvont két nap alatt — Virágvasárnap előtti csütörtöktől kezdődőleg — lehessen megtartani, a választmány elfogadta. Végül dr. Magdiés Ignác szakszerű felolvasást tartott a „vallástannítás és a vessző“-ről, melyben a testi, kivált

durva büntetést irappáns érvekkel és történetekkel kárhóztatta.

— **Az Alsófehérvármegyei Róm. Kath. Tanító-Egyesület** április hó 23-án Borbádon, a róm. kath. iskolában Kóródy Péter dr. elnökle alatt közgyűlést tart a következő tárgysorozattal: 1. 8^{1/2} óraker isteni tisztelet. 2. Gyakorlati tanfőt tartanak órárend szerint: Butyka Sándor szentszéki tanácsos, plebános és Antal Károly tanító. 3. Elnöki megnyitó és a hivatalos átiratok előterjesztése. 4. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 5. Kóródy Miklós képezdei tanár ABC és Reálolvasó könyveit ismerteti Szász Károly tanító. 6. A gyakorlati tanítások megbírálása. 7. Jelentés a mult évi pályamunkákról. 8. Pénztárosi jelentés. 9. A jövő közgyűlés helyének és tárgyait meghatározása. 10. Indítványok. A közgyűlésre az egyesületi tagokat és a tanügy barátait tisztelettel meghívja az elnökség.

— **A Kézdiorbai róm. kath. tanító-egyesület** tavaszi rendes közgyűlést Szabó Sándor elnökle alatt április hó 16-án d. e. 9 óraker kezdődőleg Százapatak on az iskola egyik termében fogja megtartani a következő tárgysorozattal: A gyűlést megelőzőleg szentmise hallgatás. 1. Gyakorlati tanítást tartanak Bara Ferenc és Opra Pál helybeli tanítók. 2. Elnöki megnyitó. 3. Elnöki előterjesztések. 4. Az őszi- és választmányi gyűlésről vezetett jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése. 5. A gyakorlati tanítások zártkörű méltatása. 6. A nem állami tanítók fizetésrendezésének hiányai és a sérelmek orvoslása iránt teendő lépések megbeszélése. 7. Az „Erdély-egyházmegyei Tanítóegyesület Szövetsége“ által kibocsátott felhívás tárgyalása. 8. A Gregorinai énekról előadást tart Kacsó Boldizsár csernátóni lelkész. 9. A folyó évi és a korábbi évekről fennálló tagságdíjak pontos befizetése. 10. Az őszi közgyűlés helyének kijelölése. 11. Indítványok.

— **Szent Januárius esodája.** Ujabb időben sokat foglalkoznak Szent Januárius esodájával, kivált mióta egy pseudo fizikus azt állította, hogy egy gyűlék a gyertyaláng elé tartva, ugyanazon változásu tüneteket mutatja fel, mint Szent Januárius vére. Az Újság is közölte ezt a hirt, mire Skrypiecz hittoktató a cikket elküldötte latin fordításban Sodo János nápolyi plebánosnak s kérte, hogy világozsa fel a tényállásról. A nápolyi plebános erre először egy olasz nyelvű röpirattal, majd egy sajátkezűleg irt latin nyelvű levéllel válaszolt, amelynek tartalma hű fordításban ez:

Nápoly, ápr. 3. 1907.

Főtisztelendő úr!

Az a harc, melyet Szent Januárius esodája ellen némely részről már századok óta kifejtének, biztos jele a csoda nagy voltának. J. Sperindeo tanár a legutóbbi években sokat kísérletezett Szent Januárius vérével és kísérletei fényesen kimutatták, hogy e csoda nem függ természeti törvényektől. Az erről szóló könyv M. d'Aurianál kapható (Nápoly, via Tribunali.)

Sperindeo tanár kísérletei alkalmával minden külső tényező behatása nélkül (fortuito) nyerte szent Januárius vérenek megolvadását minden gyertya közreműködése nélkül, amídon a templomban levő összes gyertyák ki voltak oltva és a nép sem volt jelen.

Mindezen körülmények azt bizonyítják, hogy az említett vér nem természetes hó hatása folytán olvad meg; sőt az olvadásnak nincsen helye akkor, amikor a nyár melege

a legnagyobb és létrejön némelykor a legnagyobb hideg dacára is.

A gyertyát sohasem teszik a vér alá, a mint azt a pseudophysicus csinálja, aki — mint ez írásából is kitűnik, — alighanem még a tudomány elemeiben is járatlan ember. A gyertyát néha a tartótól oldalvást helyezik, hogy a vér állapotát annál jobban láthassák.

A római kémikusok felszólították a pseudophysicust, hogy reprodukálja szent Januarius csodájának összes fázisát, de az ellenfél azonnal ellillant Rómából, amint ez a „Corriere d'Italia” Rómában nyomtatott (februári) számában olvasható.

X. Pius soha sem tiltotta meg szent Januarius csodájának bemutatását, sőt meghagyta, hogy a katólikus lapok (Osservatore Romano, Civitta Catholica, Voce Della Verita, Unita Cattolica stb.) azt védelmezzék.

Szent Januarius csodája a katolikus földkerekség csodáinak a legnagyobbika. Ennél a tizenhat század előtt kiömlött vér új életre kél (redit ad novam vitam), mint azt Sperindeo spektroskopikus analízise világosan mutatja.

Ez a vér folyékony állapotba jut a hőmérsék különböző fokai mellett és mindenkinek a szemelátára növeli vagy csökkenti saját térfogatát a legcsodálatosabb módon és e növekedésnél és csökkenésnél sulya is csodálatos módon megváltozik, amiből világos, hogy a vér az ampullában „újból teremtetik” (novam creationem), amint ezt Merry del Val ő eminenciája megjegyzi.

Isten veled

Joannes Sodo,
a nápolyi katedrális plébánosa.

— A krónikus bronchialis hurut kezelése hetekig, sőt hónapokig is eltart. Szükséges tehát, hogy az ellene használt szerek hosszabb igénybe vételre alkalmasak legyenek. E tekintetben kiváltképp leginkább a „Sirolin-Roche”, egy creosot-preparatum, annak utálatos és kellemetlen szaga és ize nélkül. Számos kórházi vizsgálat igazolja, hogy a „Sirolin-Roche” heteken át vehető utálatgerjesztés nélkül. Kévesbiti a köpetet, előmozdítja az étvágyat és emeli a testsúlyt. „Sirolin-Roche” a gyógyszerárakban árusítottak.

A kath. mozgalmat szervező bizottság végső jelentése.

Az a nagyarányú mozgalom, mely az Egyetemi Kongregáció kebeléből a francia egyház-üldözés következtében keletkezett, az április 3-iki pápai audencián érte el tetőpontját. Itt nyújtotta át a bizottságnak hét tagú küldöttsége a nagy disszel kiállított albumot, a mely hazánk főpásztorainak, főrendeinek és más kitünőségeinek aláírását és 180 különböző egyesületnek jegyzőkönyvi kivonatait tartalmazza. Féltilzenketőkor vonult be a magyar zarándok csapat a Vatikán privát tróntermébe pápai kihallgatásra. A hosszú fogadó-terem két oldalát magyar ve-reink, hátsó részét pedig német zarándokok töl-

tölték be. Küldöttségünket a major domus kegyes pártfogónk Sapieha herceg Ő szentsége kamarásának közbenjárására közvetlenül a pápai trón baloldalán állította fel. Ő szentsége bevonuláskor ajkainkról háromszoros, szívből fakadó, dörgő éljen harsant fel, mely Ő szentsége jó-ságos arcát az öröm mosolyával élénkíté. Elő-lépett a magyar zarándokok szónoka Sebők Imre dr. s olasz nyelven üdvözölte Ő szentségét. A Szent Atya olaszul válaszolt, s ugyancsak néhány szóval a német zarándokoknak is.

Ezután Sapieha herceg intésére előlépett küldöttségünk szónoka, Szálka Valér joghallgató s ékes latinsággal a következő beszédet mondta: „Szentséges atyánk! Midőn az egyház legidősebb leánya felett gyászolsz, az egész keresztény világ veled gyászol; és irántad a leggyöngédebb szeretetet tanúsítja, hogy vigasztalásodra legyen.

E kötelező szeretet megnyilatkozására az Egyetemi Mária Kongregáció szorgalmazása következtében Magyarországon is vagy 180 különböző egyesület tartott népgyűlést, a melyen a szentegyház engesztelhetetlen ellenségének győzelme felett tanácskozza egyzível, lelekkel abban állapotok meg, hogy ragaszkodnunk kell sz. Péter székehez, mint az erősség rendíthetetlen sziklájához, ha közelgő veszedelmektől mentek akarunk lenni.

Eme törhetetlen ragaszkodásunknak okiratait egybefoglalva, Szentséged lábaihoz helyezzük és egyuttal ismételtel kijelentjük, hogy öcsink nyomdokait követve, észek vagyunk nem csak hazánkért hanem szentegyházunkért is vérünket és életünket föláldozni.

Kérünk tehát Szentséges Atyánk, fogadd kegyesen ünnepélyes ígérteinket és add reánk s Magyarország egyéb egyesületeire apostoli áldásodat.”

Ő szentsége látható érdeklődéssel hallgatta végig szónokunkat s nyomban utána klasszikus latinsággal körülbelül a következő lelkes szavakat intézte hozzánk:

Jól esik szívemnek, hogy gyászomban velem gyászoltok, kedvelt fiaim. Örömmel tölti el szívemet az a tudat, hogy az ifjúság a Kongregációban Szűz Mária oltalma alá tömörül és eredményes munkásságot fejt ki. Megáldalak beneteket, fáradságotokat, s mind azokat, kik ez ügyben bármiképen közreműködtek és azon 180 egyesületet, a melyek ragaszkodásukat fejezték ki szent székünkhez. Kövessétek őseitek nyomdokait, kik hűek voltak sz. Péter székehez, a mint ez is mindig szeretettel volt irántatok. Tartások meg ifjú lelkesedéteket, hogy szent egyházunk hű fiaii legyenek bajban, szenvedésben és ragaszkodjatok tántoríthatatlanul sz. Péter rendíthetetlen sziklájához. Apostoli áldásom kísérjen utaitokon.

Ezzel intett az album átadására, a melyet trónjához vive nyújtottunk át. Nagy érdeklődéssel lapozgatott a gyönyörű albumban, miközben atyai jósággal szolt: Gratias dilecti mi filii! Azután lejöve a trónról, körüljárt áldást osztogatva. Hozzánk érve, mindnyájunknak odanyújtja jobbát csókra. Azután mosolyogva tekintett reánk és távozott.

Hogy mit éreztünk, nyelvünk elmondani nem tudja. Némán adtunk hálát a jó Istennek és szűz Anyánknak, hogy amyi baj és küzdelem

után ily vigasztalásban részesültünk. Midőn ezt a nagyérdemű csatlakozó egyesületeknek és érdeklődőknek tudomására hozzuk, köszönetet mondunk mindennemű támogatásért.

Egyuttal azt is jelezzük, hogy a mozgalomról szép levél kíséretében értesítettük a párisi érsek ő eminenciáját.

Azon reménnyel fejezzük be mozgalmunkat, hogy nem ez volt az utolsó vállalatunk szentegyházunk érdekében.

A szervező bizottság.

CSARNOK.

Püspökmegyei zsinat.

(Folytatás.)

35.

Szó sincs róla! Az egyház is szereti és kultiválja a szép temetést. Igen, de milyen az? A kath. egyházi temetkezési Conferentia-sok, elhalt testvéreik tetemeit megmos-sák, felöltöztetik, koporsóba teszik, imádkoznak, virrasztanak mellette; templomba viszik, holott is égő gyertyák közé helyzetetvén, a holttelem fölött a szentmise bemutatása után ünnepélyes feloldozás, majd temetőbevitel szent körmenetben, sirbatétel szentelt földbe; harmadnap, hetednap, harmincadnap újból szentmise. Közbe alamizsnálkodás, szent búcsú s évenként a halál napján ismét ünnepélyes Requiem a megholtakért. Ilyen a szép temetés az egyház szellemében. Senki a megholtak iránt őszintébb és a mi a fő, hatékonyabb és jeltövebb pietás nem táplál a megholtak iránt, mint épen az egyház! Ezen kegyelet jeltöve erejének föltétlenül szükséges előfeltétele azonban az, hogy a hívek keresztényül éljenek és keresztényül is haljanak meg. A keresztényül való meghalás azonban az utolsó kenet szentségének vételével függ össze. A sokat emlegetett szociális tevékenységünk egyik feladata az is, hogy a keresztényeket leszoktassuk az eszlenen temetési luxusról és gyakori, gondos, beható oktatással az utolsó kenet nagy áldásaira figyelmeztessük. Nézetem szerint erről nagyon keveset prédikálunk. Az a pár megható frázisból álló prédikáció, amit itt-ott halottak estéjén a temetőben mondanak, nem lendít ezen a dolgon. A hol szükséges, alkalmmal, p. o. nagybőjten egy egész beszédciklust kellene erről az egy dologról tartani. Amolyan mondvascsinált providenciák alkalmával, tapintatosan ki kell kutatni, mi a tulajdonképeni oka a húzódásnak; és az így kikapasztalt okok nyomán kell a szükséges felvilágosítást apportune-importune ad-dig hangoztatni, amíg az előtételek, balfelfogások, oknélküli félelem (timor vanus) el nem tűnnek s tért nem foglal a helyes és üdvözítő hatású keresztény katolikus gondosság minden családban.

9. Az egyházi rend. Erről szólván, a kalocsai zsinat megfelelő fejezete leginkább két dolgot emel ki. Az egyik az, hogy a híveknek gondosan ki kell tanítani arra, hogy a kántorbőjtköön az egyház szándéka szerint buzgon imádkozzanak azért, hogy az Úr jó papokat adjon. Hát ez szép és helyes; de a jó híveket ebben a tekintetben nem kell magukra hagyni.

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testsúlyt, megszünteti a köhögést, vándorlatot, éjszai izsádat.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza
ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értékeltel utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche” eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svjc)

„Roche”

Kapható orvosi rendelre a gyógyszerárakban. — Ára üvegenként 4.— korona.

Németországban az a szokás, hogy a kántorböjtöt megelőző vasárnapon a paperről prédikál s a szentmise előtt, vagy pedig utána a néppel közösen, külön erre a célra előirt nyilvános ájtatosságot végez. Ausztriában magam is részt vettem ilyen közös parokiális ájtatosságon és nagyon épültem rajta; sőt azt is megtudtam, hogy igenis a kath. nép a rákövetkező kántorböjtöt azzal a jó szándékkal böjtöli meg, hogy az Isten jó és hivatáshű lelkipásztorokkal aldjá meg.

Hogy hazánkban is tartanak ezt a nyilvános ájtatosságot, arról nincs tudomásom. A Lovinics Egyházi Archeológiájában le van ugyan írva a módja, hogyan kell megtartani, de ő is az olmcúci egyházmegye Agedájából vette át, azzal a nyilvánvaló jó szándékkal, hogy valamiképp nálunk is elterjedjen. De mi már úgy vagyunk nevelve, hogy addig semmit sem mozdítottunk meg, amíg nem moztatnak bennünket. Már minek az a nagy igyekezet, minek az? Ez a híres magyar excepció mindjárt a kezünk ügyében van. Lám pedig nem ártana. Egy alkalommal megtettem, hogy egy vasárnapon elmagyaráztam ezt a dolgot. Másnap egy előrehaladott korú és kiválóan vallásos főúri nő azt mondta nekem: életemben most hallotta először, hogy mi a kántorböjt jelentősége, eladdig soha se tudta s abban a hazai téves hitben volt, hogy az a papokon kívül csak a kántoroknak kell megtartani.

Amellett vagyok, hogy a kántorböjtöt megelőző vasárnapi nyilvános ájtatosságot minálunk is zsinati törvénnyel rendeljék el. Meg kell szerkeszteni a formuláját is, abban a sokat emlegetett Vezérkönyvben, vagy Veesebnyekönyvben a többi közt azt is ki kell adni. Nevelni kell a hívő népet arra, hogy a saját aktív hozzájárulásával, imával, böjttel maga is közreműködjék abban, hogy buzgó, lelkiismeretes, szeretettől lángoló és példás életű papjai legyenek.

Volna aztán még valami más is, amire a zsinat kiterjeszhetné a figyelmét. Az egyház mindenütt érzi a nagy paphiányt, de különösen érzi ez a mi erdélyi egyházmegyénk. Ma már nem jelentkezik annyi jó tehetségű ifjú az egyházi pályára mint régen. A modern élet sokféle ekzisztenciát teremtett, amely mind nagy emberszámat abszorbeál. Meg nehéz is és sok önmegtartóztatással jár és egyre több és farszabb munkával az egyházi pálya. De a régi állapotokhoz képest, sokkal több lelkesítő állomás is van s a terjedő nagyipar új meg új telepeket létesít s ezekben új lelkesítő állomások keletkeznek. Mindez egyre sürgetőbb teszi, hogy a megfelelő sucsententiáról valami biztosabb módon gondoskodjunk. S azt hiszem nem is volna oly nehéz, ha egyben is a nagynevű Fogarassy Mihály püspök tanácsát követnők, aki sokszor mondotta: ne annyira új módozatokon törjük a fejünket, hanem újítsuk fel inkább a régi jó szokásokat. Ilyen jó szokásuk volt a régi papoknak, amelyből sajnos, nagyon is kimodernizálódtunk, az, hogy maga helyett mindenik eljegyzett egy jötehetségű és hivatásos, de szegény fiút az egyházi pályára nevelni. Mi lett volna az apátlan-nyátlan nagyági bányászfiúcskából, Lőnhart Ferencből, ha az ottani jölelkű plébános oltalmába nem veszi? Hányszor említette föl könnyek közt a szőszéken ő magat, a boldogult püspök ezt a dolgot. Régebben széles e hazában szokás volt, hogy minden káptalani székhelyen, egy-egy kanonoki háznál amolyan szervitorféle jöveletű szegény fiukat tartottak, a kik aztán szépen elvégezték az iskoláikat és legnagyobb számban az egyházi pályára léptek.

Ilyen volt maga Scitovszky János későbbi bíboros primás is. Bizony semmi sem állja útját annak, hogy ezt az igazán jó régi szokást felújítsák. Némi jóakaratú még a szerényebb elátásuak is nyélbe üthetnék, hogy legalább egy ifjút neveljenek az egyházi pályára. Igaz ugyan, hogy most jóval költségesebb a taníttatás, mint régen, no de van hála Isteunek hét kath. főgimnáziumunk s ezek mellett intézeteink; ennélfogva okkal-móddal meg lehetne találni a kivitel módozatait is. A födolog az, hogy a karni kell. Nem hiába említem, hogy hét kath. főgimnáziumunk van, mert sajnosan tapasztaltam, hogy a nem kath. gimnáziumokban nem igen biztatják az ifjakat az egyházi pályára. Ismerek egy nagyon kedves tüzérszázadost; ez beszélte nekem, hogy ő ma is sajnálja, hogy nem lett pap; nagy, igen nagy kedve volt. Állami gimnáziumba járt s elment tanácsot kérni egyik kath. katolikus vallású tanárjához. Hát én nem akarom idézni azokat az argumentumokat, amikkel ez a tanár úr őt lebeszélte, épen csak egyet a szelidebbek közül, azt, hogy a szemináriumban majd neki kell az előjárók lábbeljét pucóvalni, egyszerűval, hogy a klerikus holmi kutyamosó-fele lény stb.

Papjaink célirányos kiképezésében nagy nyűg, hogy kénytelenek vagyunk a mostani középiskolához s az érettségi vizsgának nevezett porosz találmányu tortúrához alkalmazkodni.

Legjobb volna pedig ezen túl tenni magunkat s papjelöltjeinket már a negyedik középiskolai osztályból fölvenni, azután három éven át filozófiára, latin nyelvre (de az egyházatyák írásain) és megfelelő beosztással a mostani főgimnázium többi tárgyaira tanítani; azután pedig öt éven át teológiára. A kik pedig a teljes középiskola elvégzése után érettségi bizonyítvánnyal lépnek be, azokat egyetemre kell küldeni.

Németországban, Ausztriában, már régen túltették magukat azon, hogy érettségit követeljenek minden papjelöltől. És tessék csak szőszetni, micsoda hatalmas katholikus irodalom van ott! Akárhány német papot ismerek, akinek nincs érettségje s mégis minden tekintetben fölötte áll sok más, cum laude érett úrnak, sőt némely hazailag gyártott juris canonicus doktornak is.

A kalocsai zsinat az ordo fejezete alatt nagyon részletesen foglalkozik a primiciák dolgalval és kikel egész vehemenciával az ellen, hogy tanc is legyen általánosságban is, de in specie, különösen az ellen, hogy az új papot is megforgassák. Minthogy igaz is. Merthát szó, ami szó: szép dolog az a tanc, de az ember, hogy ebben a szépségben teljesen gyönyörködhessek, a józan eszét rendesen kénytelen szögére akasztani. Hogy egészen őszinte legyek, meg kell írnom, hogy mint a bot, úgy nem emlékezem, hogy vajjon volt-e az én primiciámon tanc. De tavaly láttam, hogy húsz esztendő múlva is, még keményen táncolnak a primiciákon, ámbar igaz, hogy maga az újmises nem állott bele. Ez a primiciái tanc azonban mégsem magyar nemzeti veszedelem, mert hallottam én szavahihető emberektől, hogy a derék bajorok s egyéb kath. németek, az osztrákokat sem véve ki, ha mit Sauerkraut und Knödel jól laktak és felsőöztek, hasonlóképp megkívánják ezt a kommcóit.

Azonban hát, mégsem a primiciára való dolog az! Csak hogy bajos vele birni. Hallottam, hogy egy püspöknek az volt a szokása, hogy amikor az újonnan felszentelt papokat az ordináció napján magánál látta ebéden, a terítke mellett mindenik megtalálta a kineve-

zési oklevelét, amelyben az is benne volt, hogy tiz nap alatt az új állást el kell foglalnia.

Igy aztán nem maradt idő hetedhétszázra szóló primiciák rendezésére és hát a tanc is szépen lemaradt a programról!

Azt nagyon életrevaló intézkedésnek találnám, hogy az új pap, felszentelése után 10—15 napon belül első állomását elfoglalja. Merőben felesleges, sőt káros, hogy az újmisesek két, sőt három havi vakációt kapjanak.

A primiciára sokszor egész láncolata következik a mindenféle címen való muriknak; a későbbi alkoholiszmus és krónikus eladósodás sokaknál épen itt kezdődik el.

Dolga nem lévén, unatkozik s az unalom az ördögnek legélelmesebb és legleleményesebb vigéce

Jól mondja a német: Müsziggang ist alles Bösen Anfang und des Teufels Ruhebank!

A szentéletű Hofbauer Kelemen egyik maximája volt, hogy az ifjú papot túl kell terhelni munkával. Mert, ha sok a dolga, nem ér rá rossz társaságba keveredni.

Ezt ki lehetne egészíteni azzal a teljesen logikus tétellel, hogy azonnal, amint felavattattak, lépjenek az aratók sorába s mutassák meg, mit tud az ifjú erő.

Van még egy más jó oka is annak, hogy az új papok haladéktalanul dologba álljanak.

K ö z g a z d a s á g .

A triesti általános biztosító társaság

(Assicurazioni Generali) f. é. márczius hó 21-én tartott 75-ik közgyűlésén terjesztették be az 1906. évi mérleget.

Abból a ritka alkalomból, hogy az intézet ezuttal fennállásának 75 éves fordulóját ünnepli, a társaság központi igazgatósága sok oviációban részesült, melyek a világ minden részéből a legszívélyesebb formában megnyilvánultak.

Az előttünk fekvő jelentésből látjuk, hogy az 1906. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek 849.570.242 korona és 52 fillért tettek ki és az év folyamán bevett díjak 38.862.847 korona és 74 fillerre rугtak. Az életbiztosítási osztály díjtartaléka 23.657.486 korona 07 fillérrel 232.734.149 korona 50 fillerre emelkedett.

A tűzbiztosítási ágban, beleértve a be-töréses- és tűkörüveg-biztosítást a díjbevétel 15.386.704.734 korona biztosítási összeg után 25.505.395 korona 14 fillér volt. miből 9.306.044 korona 45 fillér viszontbiztosításra fordított, úgy, hogy a tiszta díjbevétel 16.199.350 korona 69 fillerre rугott, mely összegből 11.538.632 korona 29 fillér mint díjtartalék minden tehertől menten jövő évre vitetett át. A jövő években esedékesé váló díjkötelezvények összege 103.743.787 korona 95 fillér.

A szállítványbiztosítási ágban a díjbevétel kitétt 3.916.243 korona 47 fillért, mely a viszontbiztosítások levonása után 1.676.243 korona 96 fillerre rугott.

Károkért a társaság 1906-ban 34.650.665 korona 27 fillért folyósított. Ehhez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság átadása óta károk fejében 861.570.345 korona és 95 fillérnyi igen tekintélyes összeget fizetett ki.

A nyereség tartalékok közül, melyek összesen 45.014.452 korona 75 fillerre rугnak, különösen kiemelendők: az alapszabály szerinti nyereségtartalék, mely 5.250.000 koronát tesz ki, az értékpapírok árfolyamigadozására alakított

tartalék, mely a 3.729,624 korona 17 fillér külön tartalékkal együtt 17.013,704 korona 71 fillérre emelkedett, továbbá elemlitendő a 160.000 koronára rugó kétes követelések tartaléka és az ingatlan tartalék, mely az ideai átutalással 1.119,637 korona 54 fillért tesz ki. Ezekon kívül fennáll még egy 1.471,110 korona 50 fillért kitevő tartalék, melynek az a rendeltetése, hogy az életbiztosítási osztályban a kamatláb esetleges csökkenését kiegyenlítsé.

A társaság összes tartalékjai és alapjai, melyek elsőrangú értékekben vannak elhelyezve, az ideai átutalások folytán 270.052,978 korona 64 fillérről 292.979,592 korona 76 fillérre emelkedtek, melyek következőképen vannak elhelyezve:

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 51.530,990 korona 74 fillér 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 22.590,292 kor. 99 fillér. 3. Letétmenyezett értékpapírokra adott kölcsönök 2.228,403 kor. 80 fillér. 4. Értékpapírok 201.268,234 kor. 28 fillér. 5. Tárca váltók 664,481 kor. 84 fillér. 6. A részvényesek biztosított adóslevelei 7.350,000 kor. 7. Bankoknál levő rendelkezésre álló követelések, készpénz és az intézet követelése, a hitelezők követeléseinek levonásával 7.347,189 korona 14 fillér, összesen 292.979,592 korona 76 fillér.

Ezen értékekből 60,5 millió korona magyar értékekre esik.

P á l y á z a t.

— Az *chedi* róm. kath. bitközségnél megüresedett kántortanítói állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Ezen állás évi javadalma: természetben szép lakás: 2 szoba, téli és nyári konyha, kamara, a hozzátartozó gazdasági épületekkel; megfelelő gyümölcsös és veteményes kert; a 65. sz. tkjvben megjelölt körülbelül 5 hold szántó és kaszáló; 79 kalangya búza-, ugyananyi zabkepe; 28 szekér tűzifa; stóla, ospora és tandíjból 60 K.; évi püspöki segély 100 kor., államsegély 248 korona.

A megválasztott kántor kötelessége a mindennapi és ismétlődő iskolás gyermekek tanítása s a kántori teendők végzése. Pályázni óhajtok szabályszerűen felszerelt okmányait alólírott iskolaszéki elnökhöz legkésőbb f. é. április 21-éig küldjek be. Próbára megjelenők előnyben részesülnek.

Ehed, (u. p. Deményháza) 1907. április 5.

Korbuly Ignác.
lelkész, isk. széki elnök.

Szélhajtó és görcscsillapító Bibergeil-cseppek.

Egy 1844. év óta ismert és hasznos házi-szer, mely az étvágyat előmozdítja és az emésztést elősegíti. — **1 üveg ára 1 korona.** — Kevesebb mint 2 üveg, utánvét **2 K. 50 fill.** (csomagolással együtt) nem küldetik.

Rendelhető **Bittner Gyula** gyógyszerésznél
Gloggnitz, (Alsó-Ausztria.)

Schmidt János, Budapest, IX. Ráday-u. 40.

Speciálista

bármily stílus és vallásu
templomrendezési tárgyak
javítása, különösen: modern
olajlak márványozásra.



Szőlő
oltvá-
nyo-
kat

a legnemesebb

Csemege fajokban szállít, fajtisztaságát
jóval, legdusabb vá-
lasztékban a már évek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak
ismert.

Küküllőmenti

első szőlőoltvány telep

tulajdonos: Caspari Frigyes Medgyes
Nagyküllői megye.

essék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéből érke-
zett **elsőmerő levelek**, emellett minden szőlőbirtokos
megrendelésének megtelele előtt az ismerős személyiségekkel
úgy szó-, mint írásbeli bizonyítást szerezhet magának
fenti szőlőtelep feltetlen megbízhatóságáról.

Hirdetések

jutányos árban felvételnek

e lap kiadóhivatalában.

ÚJ LAKATOS MŰHELY!

Van szerencsem a nagyérdemű közönséget tisztelettel értesíteni, hogy sok éven át a fő-és székvárosban elsőrendű vállalkozóknál, valamint a vidéki hírnevesebb épület-és műlakatosok műhelyeiben szerzett gyakorlatom és szakmeretem után **Gyulafehérvárt I. ker. Templom-utca 5. sz. alatt** a Balázs-fele házban önálló

épület- és műlakatos

műhelyt nyitottam.

Elvállalok mindennemű szakmamba vágó **új munkákat és javításokat**, nevezetesen: **épületvasalásokat, rácozatosokat, fűrdőberendezést, takaréktűzhelyek** készítését stb. stb.

Legfőbb elvem oda irányul, hogy t. megrendelőmet úgy lelkiismeretes jó munkámmal, valamint pontos kiszolgálással és mérsékelt áráimmal a legjobban kielégítek.

Kérve szives párfogást tisztelettel

BARTHA A. BÉLA
épület- és műlakatos.

ÉLŐKERÍTÉS.

Gleditschia, élősvény.

Bármily talajban gyorsan fejlődik, sűrű, nagy töviseivel embernek és bármily állatnak ellentáll, kitart 70--80 évig, nevelhető oly sűrűn, hogy apró csirke, malac stb. sem mehet át; ez a legolcsóbb örökös áthatlan kerítés. Főelőnye még az is, hogy egész május közepéig a legjobb eredménnyel ültethető, mert a csemetek felásva jéges pincében tartatnak. Ezer darab **12** korona, rendszeren ültetve 50 méter kerítéshez elég. Nyomatott ültetési és kezelési képes utasítást minden rendeléshez adok. Akinek élőkerítés nem felel meg, szállíthatok **sodronyszöveget**, a legtekélyesebb gyártmányt, olcsón, 100, 150 és 200 cm. széleset.



Szőlőlugas

minden hasznuk legkevesebb dísz-, egy együtemény 8 fajúból 20 to, egy to 200-300 fűrtöt terem.

Szőlőoltványok

tablas ültetések és hiányok pótlására. 60 legkiválóbb bor-és csemege-faj, szigorúan válogatott, tökéletes forradású és fajtiszt, duggyokeri példányok

Delaware

sima vessző, minden szál megfakad, csak az a legnemesebb faj, melyből én 18 év alatt 40 holdat ültettem, 35 hektót terem holdanként, bora édes, erős, olcsó, permetezni nem kell, és kezeléséhez semmi tudomány sem kell, ezért ellensége sok tudományos szőlőtenész.

Bővebb leírást és képes árjegyzéket tanulságos tartalommal és mindenhez teljes tájékoztatással ingyen és bérmentve küld:

Nagy Gábor szőlőnagybirtokos, NAGY-KÁGYA
Levelezés minden nyelven.

Triesti Általános Biztosító Társaság

(ASSICURAZIONI GENERALI)

Budapest, V., Dorottya-utca 10. szám.

A „Közgazdaság” rovatban közöljük a Triesti Általános Biztosító Társaság a legnagyobb, leggazdagabb és legrégebb biztosító intézetünk mérlegének főbb számadatait. Teljes mérleggel a társaság mindenkinek, a ki e czéltől hozzá fordul, a legnagyobb készséggel szolgál.

Az intézet elfogad: élet-, tűz-, szállítmány-, üveg-, betöréses-lopás-és harangtörés és repedés elleni biztosításokat. Közvetít továbbá: jégbiztosításokat a „Magyar jég-és viszontbiztosító r.-t., valamint baleset elleni biztosításokat az „Első o. általános baleset ellen biztosít társaság” számára.

A gyulafehérvári főügynökség: Deutsch Adolf.

Felhívjuk a t. közönség becses figyelmét azon körülményre, hogy a **Közművelődés** jelen alakjában **hirdetéseket** is közöl.

Ennélfogva tért nyer lapunkban az adásvételi ügylet iránti érdeklődés is, a mennyiben birtokok eladását, vagy vételét, haszonbérleteket, állások betöltését, árverések vagy árlejtések határidejét, ipari és kereskedelmi cikkek ismertetését és ajánlását célszerűen lehet eszközölni, — továbbá gyógyfürdők, nyári lakok, szőlőkertek, gyógyító és tápszerek, borok, ásványvizek és másnemű italok eladására vagy vételére és mindennemű szükségletek kielégítésére igen kényelmes módon lehet eladót, illetve vevőt találni.

Sikeresen lehet továbbá a **Közművelődésben** való hirdetés útján értékesíteni eladásra szánt könyvtárakat, irodalmi műveket, zeneeszközöket, festményeket, könyveket, képeket, újságlapokat, szobrokat fegyvereket, régi pénzeket, ékszereket, butorokat, háztartási gazdasági és más eszközöket stb. stb.

Hirdetési feltételeink a következők:

Egy egész oldal területet elfoglaló hirdetés egyszeri közlési díja		K. 10.—
Egy fél oldal	oldal	„ 6.—
Egy negyed	„	„ 4.—
Egy nyolczad	„	„ 3.—
Egy tizenhatod	„	„ 2.—
Egy harmincketted	„	„ 1.—

Iparosok és kereskedők többszöri hirdetés megrendelése esetén 10% ár-
engedményben részesülnek.

A hivatalos hirdetések közlési díja külön árszabás alá esik és pedig
 cm. területes számítással, mely területnek egyszeri közlési díja 10 fil-
lérben van megállapítva.

Hirdetések szövegezését is elvállaljuk, de annak fejében külön 1 korona
díj számíttatik fel.

==== **A hirdetések díja előre fizetendő.** ====

Hirdetésekre vonatkozó megrendelések és pénzküldemények a kiadó-
hivatalba intézendők.

Tisztelettel
a kiadóhivatal.